

„0 śnie, w którym mieszka świat” – wystawa lalek w Domu Oświatowym Biblioteki Śląskiej

Wystawa lalek z kolekcji „Lalki świata” rodziny Liszka – Ewy, Jagi i Zuzy

Miejsce: Galeria Intymna, Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej, ul. Francuska 12, Katowice

Termin: 16.02–30.04.2026 r.

Dobór lalek z kolekcji: Ewa Alicja Liszka-Fiała

Idea i narracja wystawy: Ewa Kokot

Opracowanie materiałów graficznych: Małgorzata Jabłońska, Piotr Szewczyk

Opracowanie materiałów animowanych: Adam Dołęgowski, Emilia Górecka, Kamila Hauzer, Sylwia Nagórna, Julia Niziołek, Katarzyna Wojtas

Wystawa w Galerii Intymnej DOBŚ „0 śnie, w którym mieszka świat” realizowana we współpracy

z „Dworzec Dobrych Myśli” – Ustroń i [Śląskie Centrum Edukacji i Rehabilitacji „Arteria” – strona zewnętrzna.](#)

„Droga do marzeń wiedzie przez serce. Kiedy serce pragnie i wierzy, nawet najmniejszy krok staje się wielką wyprawą ku szczęściu i pięknu...”

– parafraza z baśni „Calineczka” Hansa Christiana Andersena

Wystawa jest zaproszeniem do świata, który nie poddaje się prawom geografii ani czasu. To przestrzeń snu – miejsca, gdzie dziecięca wyobraźnia spotyka się z surrealnym porządkiem rzeczy. Lalki z kolekcji rodziny Liszka – Ewy, Jagi i Zuzy,

nie są tu ilustracją konkretnych kultur ani miejsc. Choć ich źródła sięgają realnych podróży i konkretnych punktów na mapie świata, w przestrzeni wystawy tracą jednoznaczne przyporządkowanie geograficzne i stają się istotami z pogranicza jawy i snu. Trzon ekspozycji tworzą obiekty wywodzące się z dwutysięcznej kolekcji anonimowej angielskiej podróżniczki, dla której zbieranie lalek było sposobem zapisu spotkań z obcymi obyczajami i kulturami. Przywożone z różnych zakątków świata lalki – ubrane w stroje regionalne, ludowe, narodowe, a czasem rytualne – były każdorazowo oznaczane datą i miejscem pozyskania, jakby stanowiły materialne ślady przebytej drogi. Po wielu latach kolekcja trafiła na aukcję charytatywną na rzecz dzieci, lecz jej opowieść nie dobiegła końca. Kontynuowana przez Ewę Alicję Liszka-Fiala i rozwijana, po blisko dwudziestu pięciu latach osiągnęła liczbę ponad dwóch tysięcy obiektów i wciąż się powiększa – poprzez odkupione mniejsze zbiory, dary przyjaciół, znajomych, a także gesty osób wcześniej nieznanych, które przekazywały lalki jako znak spotkania. Lalki przypominają bohaterów onirycznych opowieści: wędrowców i strażników sekretów. Wśród nich znajdują się unikatowe egzemplarze wykonane ręcznie i podarowane w dowód sympatii. Ciekawą obecność tworzą również japońskie kokeshi – proste drewniane formy, w których najistotniejszy jest minimalizm. Odrębną narrację tworzą lalki europejskie – ubrane w stroje narodowe, regionalne i historyczne z Bawarii, Bałkanów, Rosji, Anglii, Francji czy Włoch, a także postacie flamenco z Hiszpanii. Każda lalka jest inna: posiada własny charakter i inny sposób wykonania. Różnorodność ta uświadamia zmiany zachodzące w przemyśle zabawkarskim i pamiątkarskim na przestrzeni ostatnich sześćdziesięciu lat – przemiany materiałów i form, które stają się zapisem upływu czasu.

Obecność lalek przywodzi na myśl surrealne światy Remedios Varo i Leonory Carrington – pełne symboli, zawieszonych między tym, co ludzkie, a baśniowe. Jak u Varo, rzeczywistość podporządkowana jest tu logice snu: precyzyjnej, lecz

nieoczywistej. Jak u Carrington, pojawiają się istoty, które nie opowiadają historii wprost, lecz prowadzą widza przez labirynt skojarzeń, intuicji i emocji. Alchemia staje się metaforą dojrzewania, a dziecięca ciekawość – formą wtajemniczenia. Dopełnieniem tej przestrzeni są ruchome obrazy, które nie ilustrują rzeczywistości, lecz ją przekształcają. Istotnym elementem ekspozycji jest również kontekst literacki – kolekcja książek dla dzieci z różnych tradycji, zgromadzona w Domu Oświatowym Biblioteki Śląskiej. Publikacje te podkreślają, że opowieść – podobnie jak obraz – jest narzędziem osvajania świata i przekraczania jego granic. Książki, ilustracje i lalki splatają się w jedną narrację o sile wyobraźni. Wystawa nie daje gotowych odpowiedzi. Jest zaproszeniem do osobistej wędrówki. Istotnym elementem ekspozycji jest mapa podróży do wyobraźni – nie jako narzędzie orientacji w przestrzeni, lecz jako impuls do zatrzymania się.

„Sen jest życzeniem twojego serca.”

– Charles Perrault, „Kopciuszek”

Wystawa została pomyślana jako przestrzeń wspólna – otwarta zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Młodszy widzowie odnajdą tu świat wyobraźni, postaci bliskie baśni, a także możliwość swobodnego snucia własnych historii. Dorośli mogą dostrzec w tej samej przestrzeni warstwy symboliczne, ślady pamięci. Każdy – niezależnie od wieku – może znaleźć tu coś dla siebie: obraz, opowieść lub emocję, która rezonuje z osobistym doświadczeniem.

„Czasem wszyscy jesteśmy trochę szaleni. Ale to właśnie dzięki temu świat jest pełen cudów.”

– Lewis Carroll, parafraza z „Alicji w Krainie Czarów”

Tekst kuratorski: Ewa Kokot

[Zasady rozpowszechniania wizerunku uczestników wydarzeń odbywających się w Bibliotece Śląskiej](#)

